

MgA. Iva Oplištilová, Ph.D.: Anglofonní hudebně-teoretická terminologie novodobých kompozičních metod

Oponentský posudek habilitační práce

Předkládaná práce má, jak autorka naznačuje již v úvodu, kořeny ve spíše pragmatických potřebách, tedy v nutnosti vnést funkční systém do zacházení s hudebně-teoretickou terminologií. Od tohoto motivu se její text posunul do roviny obecnějšího pojednání o několika teoretických směrech ve 20. a 21. století. Zároveň se na „pouhý“ přehled termínů nabalil vrstevnatý kontext zasahující do hudební historie, estetiky, jazykovědy i dějin hudby.

Práce je poměrně stručná, což ovšem není na škodu vzhledem k tomu, že je velmi jasně strukturovaná a psaná věcně, bez jakékoliv slovní vaty. První část je věnována třem zásadním koncepcím hudební teorie ve 20., resp. 21. století – systému vycházejícímu z díla Heinricha Schenkera, teorii tónových skupin a takzvanou transformační teorii navazující na práci Hugo Riemanna. Tyto teorie jsou představeny a zasazeny do historických souvislostí. Již v této kapitole jsou představeny jednotlivé termíny pro ně klíčové. Následující sekce je pojata jako tematický slovník věnovaný jednotlivým hudebním složkám a termínům s nimi spojovaným – od harmonie přes metrum po tektoniku a formy. Důraz je kladen na fenomény významné pro hudbu novější. Třetí část porovnává vývoj české hudební teorie se třemi zmiňovanými západními systémy.

Autorka prokazuje, že se v dané oblasti skutečně výborně orientuje, jak pokud jde o znalost literatury a dějin oboru, tak pokud jde o otázky praktické, tedy o to, jak studenti, badatelé či skladatelé s teoretickými myšlenkami pracují. Překlady jednotlivých termínů jsou dobře vyargumentovány (tam, kde je to třeba), tam, kde není možné dospět k jednoznačnému řešení, to autorka uvádí.

Na mnoha místech se, navzdory názvu práce, přidává také otázka terminologie německé, což je pochopitelné vzhledem k tomu, jak se v průběhu 20. století stále více dění západní hudbě přesouvalo za oceán, přičemž německé teoretické koncepty byly přebírány a přizpůsobovány.

Samotný výběr termínů, které byly do slovníkové části zařazeny, ukazuje, jak se v uplynulých sto letech proměnil obsah toho, co vlastně hudební teorie pokrývá. Dnes do ní lze oprávněně zařadit pojmy původně spíše hudebně technologické či akustické (např. termíny popisující průběh zvuku – ADSR, s. 67).

Polemizoval bych snad jen s tvrzením na s. 69, kde je uvedeno, že termín „*musique concrète*“ se nepřekládá. Vzhledem k tomu, že stejnojmenná kniha Pierre Schaeffera byla vydána v češtině pod názvem *Konkrétní hudba*, bych tento ekvivalent neváhal přijmout.¹

Jiné lehce problematické tvrzení nacházím na straně 81, kde stojí, že Česká republika patří „mezi země tradiční evropské dodekafonie“ se mi zdá poněkud odvážné a bylo by dobré ho nějak podložit, nicméně jde spíše o drobnost.

Snad nedopatřením se termíny popisující různé aspekty minimalistické hudby objevují dvakrát (s. 65 a 72).

¹ Pierre Schaeffer, *Konkrétní hudba*, překlad František Tvrdý, Editio Supraphon, Praha, 1971.

Pokud bych měl předkládané práci vytknout něco obecnějšího, pak je to stručnost závěru. V průběhu celého textu autorka přichází s celou řadou zajímavých postřehů ohledně role hudební teorie, jejího postavení v západní kultuře a proměn, jimiž prochází. Z hlediska čtenáře by bylo přínosné, kdyby se – i za cenu jistého zopakování vybraných myšlenek – některé z těchto postřehů objevily v závěru práce, třeba jen jako nadhozené otázky k další diskuzi. Naopak jako velmi přínosnou vidím kapitolu srovnávající trendy v české hudební teorii a světový kontext.

Zmíněné drobné nedostatky nijak nesnižují hodnotu předkládané práce. Její text v tomto ohledu plní funkci nejen praktickou, ale poskytuje skutečně zajímavý vhled do myšlení o hudbě v posledních více než sto letech. Osobně coby etnomuzikolog chápu hudebně-teoretické koncepty jako důležitou výpověď o tom, jak daná společnost v dané době o hudbě přemýšlí a jakou roli jí přisuzuje. V současné době se západní hudba a s ní i hudební teorie nachází v situaci, kdy řada dříve nezpochybnitelných jistot a systémů prochází kritickým přehodnocováním. Tomu věnují pozornost i autoři nedávné publikace *The Oxford Handbook of Critical Concepts In Music Theory*, kteří upozorňují na nutnost věnovat pozornost tomu, co stojí za termíny, jež běžně používáme ve výuce či popisu skladeb. Předkládaná habilitační práce může být dobrým východiskem pro podobné diskuze v českém prostředí. Zároveň je logickým pokračováním práce autorky, která dlouhodobě spojuje praktickou práci editorskou i pedagogickou s výborným odborným rozhledem. Práci tedy rozhodně doporučuji.

V Praze 11. 9. 2020

Matěj Kratochvíl, Ph.D.